

d ů v o d ů:

Jak jest zjištěno, dovolatel vícekrát opravoval motorové kolo, jehož vydání se žalobci domáhají, a vydal je vždy po opravě beze všeho Emilu T-ovi, od něhož kolo k opravě přejímal, a teprve po provedení poslední opravy v ceně 35 Kč odepřel vydati kolo žalobcům, odvozu-
jícím své vlastnictví ke kolu od Emila T-a, když tito, projevující ochotu zaplatiti náklady poslední správk, odepřeli zaplatiti i všechny dřívější opravy. Dovolatel míní, že při poslední opravě směl kolo zadržeti za tím účelem, by dosáhl zaplacení všech oprav, třebaš po dřívějších opravách kolo vydal. Ale tu již odvolací soud správně dovodil, že dovolatel, vrátiv v dřívějších případech vždy kolo po té které opravě bez výhrady, vzdal se tím zadržovacího práva pro tyto opravy podle § 471 obč. zák. mu příslušejícího. Pro správnost názoru toho svědčí i zásada § 467 obč. zák., že totiž, vrátí-li zástavní věřitel dlužníkovi zástavu bez výhrady, zaniká jeho právo zástavní. Nemůže tedy dovolatel pro tyto dřívější opravy uplatňovati vůči žalobcům právo zadržovací. Za tohoto stavu věci nemohlo býti dovolání vyhověno.

Čís. 7768.

Lze žalovati o vyloučení jednoho ze dvou společníků veřejné obchodní společnosti vzhledem k ustanovením společenské smlouvy, jde-li o rodinný podnik, jehož nositeli v pravdě nejsou veřejní společníci, nýbrž dvě rodinné skupiny.

(Rozh. ze dne 9. února 1928, Rv II 494/27.)

Berthold K. a Leopold H. založili veřejnou obchodní společnost K. a H. Po jejich úmrtí nastoupila na jejich místo jednak skupina Leopolda H-a (jeho děti tvořící kmen H. a kmén S.), jednak skupina K-ova. Veřejnými společníky byli za skupinu K-ovu Mořic K., za skupinu H-ovu František B. Žalobě členů skupiny H-ovy proti členům skupiny K-ovy, by 1. odvolání jednatelského a zastupitelského oprávnění Mořice K-a bylo prohlášeno za odůvodněné a žalovaní byli uznáni povinnými svoliti k výmazu zastupitelského oprávnění v obchodním rejstříku, 2. by žalovaní byli uznáni povinnými svoliti k tomu, by právo samostatného zastupování Františka B-a (člena skupiny H-ovy) bylo zapsáno v obchodním rejstříku, 3. by žalovaný Mořic K. byl vyloučen z veřejné obchodní společnosti firmy K. a H. bylo oběma nižšími soudy vyhověno, o d v o l a c í m s o u d e m z těchto d ů v o d ů: Odvolatelé mají za to, že prvý soud věc nesprávně posoudil, připustiv vyloučení Mořice K-a z veřejné společnosti. Vyloučení jeho jest prý nemožné proto, že společnost sestává jen ze dvou veřejných společníků. I když jest pravda, že zásadně v takových případech vyloučení společníka není přípustné, přece sluší přihlížeti ke zvláštnostem tohoto případu a k vůli

stran, která se jeví ve smlouvě z května 1924. Není pochybností o tom, že i v případech, kde veřejná společnost sestává pouze ze dvou společníků, lze v podniku pokračovati v případě čl. 127 obch. zák. (viz Staub-Pisko čís. 3 k tomuto článku). I když se tu o takový případ nejedná, jsou tu přece jiné okolnosti, které mluví pro to, by se tu užilo stejných zásad. Právem poukazuje první soud k tomu, že podle smlouvy na místě vystoupivších společníků každá skupina má právo ustanoviti jiného veřejného společníka. Toto právo má zejména též skupina H-ova, pokud se týče kmen S-ův. I když dotyčná skupina, pokud se týče ve skupině H-ově kmen S. nemá práva ustanoviti jednajícího společníka, přísluší mu aspoň právo ustanoviti společníka nemajícího právo k zastupování, čímž by bylo zákonu vyhověno. Zdali skupina K-ova tohoto práva použije, jest lhostejno. Není zapotřebí podle zákona, by osoba, která se má státi společníkem, měla potřebné vědomosti ve sladování. Tomuto nedostatku lze odpomoci ustanovením úředníka, který má tyto vědomosti. Dále nasvědčuje úmyslu stran, by se v případě, že jeden ze společníků vystoupí, pokračovalo ve společenském podniku, ustanovení čl. V. smlouvy, podle něhož se společenský poměr nezruší ani úmrtím veřejného společníka, nýbrž že má býti v něm pokračováno tak, že se dědicové, kteří nepřistoupí jako veřejní společníci, účastní jako tiši společníci. Odvolání upozorňuje dále na ustanovení čl. XV. smlouvy, které se liší od ustanovení čl. 128 obch. zák. a jest toho názoru, že měla strana žalující především žádati zrušení společnosti; avšak podle názoru odvolacího soudu toto částečně odchylné ustanovení smlouvy nevyklučuje, by nebylo hned žádáno vyloučení společníka, když jsou tu podmínky čl. 125 obch. zák. a že částečným odchylným zněním čl. XV. nemínily strany ustanoviti něco jiného než ustanovuje čl. 128 obch. zák. Odvolání dále vyslovuje názor, že nemusilo býti uznáno na vyloučení Mořice K-a, nýbrž že to bylo jen přípustno a že první soud neodůvodnil, proč vyřkl vyloučení Mořice K-a, na místo zrušení společnosti. Avšak první soud nemohl vyřknouti zrušení společnosti, když o to nebylo žádáno, a dostatečně odůvodnil vyloučení Mořice K-a zřízením konta separata. Neboť nelze o tom pochybovati, že toto jednání Mořice K-a sluší považovati za nepoctivé vedení správy ve smyslu čl. 125 čís. 2 obch. zák. a za zneužití jmění společenského k soukromým účelům ve smyslu čís. 4 téhož článku. Okolnost, že by se společnost bez Mořice K-a pro jeho odborné vědomosti snadno neobešla, nemůže býti směrodatnou, jak již bylo shora podotknuto. Odvolání poukazuje dále na neodvolatelnost Mořice K-a jako jednajícího společníka a napadá správnost výkladu odstavce 4. čl. VII. společenské smlouvy stranou žalující a soudem první stolice, při čemž se odvolává na znění čl. IX. smlouvy, který by prý, kdyby názor hájený žalující stranou byl správný, obsahoval nepochopitelné opakování ustanovení čl. VII. Tento názor není však správný, neboť ze smlouvy vychází, že se odst. 4. čl. VII. vztahuje na společníky vedoucí správu, čl. IX. však na společníky vůbec. Závěry, které odvolatelé na základě těchto ustanovení učinili, nesrovnávají se s dotyčnými ustanoveními smlouvy. Odvolací soud sdílí tudíž názor prvního soudu,

že vyloučení Mořice K-a ze společnosti jest zásadně přípustné. Odvolání považuje návrh na vyloučení Mořice K-a ze společnosti také proto za nepřípustný, poněvadž čin, na němž se návrh tento zakládá, byl prý stranou žalující patrně odpuštěn a nemůže již býti uplatňován. To prý vychází z toho, že se žalující strana, která se o dotyčných skutečnostech dověděla již v létě 1924, v říjnu téhož roku pustila do vyjednávání ohledně ustanovení Františka B-a veřejným společníkem a při tomto vyjednávání neučinila výhradu, ba se o těchto událostech ani nezminila a žalobu podala teprve v květnu 1925. Avšak prvý soud právem na to poukázal, že svědek notář R., na kterého se žalovaní odvolávali, v tomto směru nic nepotvrdil. Z toho však, že ohledně vstupu Františka B-a do společnosti bez výhrady bylo jednáno, nelze ještě dovozovati, že záležitost konta separato byla vypořádána. Není ustanovení zákona, které by předpísovalo, do které doby musí býti podán návrh na vyloučení společníka.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nižší soudy posoudily věc v podstatě správně po právní stránce (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Právem poukazují k tomu, že v souzeném případě lze žalovati na vyloučení jednoho ze dvou veřejných společníků, takže by ve společnosti zůstal již jen jeden společník, ačkoli z pravidla podle povahy věci takovou žalobu podati nelze, protože zbývající jediný společník nemůže sám společnost tvořiti a v ní pokračovati. Správně odůvodňují nižší soudy přípustnost této výjimky jednak i v nauce uznanou možností, odchýliti se od řečeného pravidla v případě, naznačeném v Staub-Piskově komentáři pod čís. 3 k čl. 127 obch. zák., jednak zvláštními poměry souzeného případu, jak plynou ze smlouvy o založení obchodní společnosti. Jejich zvláštností je, že jde o rodinný podnik, jehož nositeli v pravdě nejsou veřejní společníci, nýbrž jsou jimi rodinné skupiny H. a K. (odst. I. a V. smlouvy). Jim a jejich hospodářským účelům slouží veřejná společnost. Zřejmě jen z důvodů účelnosti a právnické správnosti byli zřízeni dva veřejní společníci, zvolení po jednom z každé skupiny, kdežto ostatním členům obou skupin přikázána úloha toliko společníků tichých (odst. V. a VII. smlouvy). Trvání smlouvy a jí založeného právního útvaru nemělo však podle úmyslu stran býti závislým na jsoucnosti a osobnosti obou veřejných společníků. Vůli tu projevíly strany jasně ve smlouvě, jež praví v odstavci V., že se společenský poměr smrtí jednoho veřejného společníka nezrušuje, stanoví v odst. VII., že smlouva se zrušuje, když žádná z obou skupin nejmenuje ani jednoho veřejného (jednajícího) společníka, a v odst. XI. dokonce počítá s možností, že by tu vůbec nebylo jednajícího společníka. Z těchto ustanovení plyne jasně, že podle vůle stran veřejná společnost má dále trvati, i kdyby v ní zůstal i jen jediný veřejný společník, a že tudíž věc je posuzovati obdobou právě tak, jak v případě, o němž komentář Staub-Pisko pojednává k čl. 127, 128 s poukazem k čl. 130 obch. zák. (Srovnej též po-

jednání Dra Ullricha v čís. 1 Notar.-Zeitg. z roku 1928.) Mohla-li podle těchto úvah žaloba na vyloučení jednoho z dvou společníků býti v souzeném případě podána, netřeba rozebíratí otázku, zda jednotlivé skupiny by byly oprávněny a toho času i s to, zřídití znovu druhého veřejného jednajícího společníka, zda by tak byly musily učiniti před podáním žaloby pokud se týče před prohlášením rozsudku prvé stolice, a co bylo podnětem pro ustanovení smlouvy v odst. V., že se společnost úmrtím jednoho veřejného společníka nezrušuje. Dovolací soud schvaluje též názor odvolacího soudu, že dovolatelé nemohou ani ze znění předposlední stati odst. XV. smlouvy nic vyvozovati pro své stanovisko, že žaloba na vyloučení jest nepřípustnou. Odchylné jeho znění od znění čl. 128 obch. zák., k němuž se jinak celkem přimyká v slovesu »gefordert wird« místo »gefordert werden darf«, jak praví zákon, je zřejmě nahodilé, vyslovené bez určitého záměru, neboť, kdyby strany byly chtěly stanovit, že před žalobou o vyloučení společníka musí býti žádáno za zrušení společnosti, byly by to jistě výslovně stanovily ve zvláštní větě nebo byly by pro mimochodný projev svého záměru zvolily alespoň správně minulý čas »gefordert worden ist«. Zvolený přítomný čas odnímá větě, nemá-li jí býti rozuměno stejně jako zákonnému znění, vůbec všechen smysl, neboť nemá smyslu, by strany žádaly za zrušení společnosti a zároveň navrhly, by místo toho uznáno bylo na vyloučení společníka. Druhá odchylka předposlední stati odst. XV. smlouvy, je patrně podmíněna zvláštním ústrojím společnosti, v níž na místě společníků vystupují jako zájemníci rodinné skupiny, kterážto okolnost zřejmě byla jediným důvodem, proč pozměněné ustanovení čl. 128 obch. zák. vůbec bylo do smlouvy pojato. Odvolací soud také správně doličil, proč prvý soud právem uznal na vyloučení společníka Mořice K-a a nezamítl žalobu, protože by stavu věci bylo vyhovovalo správně jen zrušení společnosti. Provinil-li se společník tak hrubě proti zájmům společnosti, jak zjistily nižší soudy o Mořici K-ovi, je jeho vyloučení jen přiměřenou a nezbytnou odvetou za jeho chování a nemohou ho uchrániti ani sebe lepší jeho obchodní schopnosti a vlastnosti, protože nelze se zhostiti obav, že by jich mohl zneužítí jen ještě k větší újmě společnosti nebo některé její rodinné skupiny. Dovolání se také marně snaží doličiti, že postavení Mořice H-a ve společnosti jako veřejného společníka bylo neodvolatelné. Jeho v této souvislosti vyslovený názor, že smlouva upravuje toliko poměry mezi jednotlivými skupinami a neupravuje poměry mezi kmeny nebo členy těchto skupin, je mylný, neboť je v rozporu se zněním smlouvy (srov. odst. VII., IX. smlouvy). Zda se žalující strana svým právním zástupcem k názoru dovolatelů o tom přidala, nelze ze spisů seznati a bylo by také nezávažné. Upravuje-li však smlouva též poměry mezi kmeny nebo členy skupin, nelze s dovolateli vykládati 6. (správně 5.) stať odst. VII. smlouvy v ten smysl, že se i žalobci vzdali práva, Mořice K-a ze společnosti vyloučiti. I v té příčině lze jinak odkázati k obšírným a v podstatě správným důvodům odvolacího soudu, jimž dovolání neprávem vytýká rozpor se zněním odst. IX. Proti názoru odvolacího soudu o výkladu tohoto od-

stavce nesvědčí nikterak věta, že jisté jeho ustanovení o veřejných společnících nemá platiti pro jednajícího veřejného společníka Mořice K-a. Vždyť i jednající veřejný společník je veřejným společníkem; bylo proto jen vhodné, zvláště zdůrazniti, že ono ustanovení se nevztahuje k Mořici K-ovi, jenž je též veřejným společníkem, třebaže mimo to i jednajícím. Nad to mohlo ono obmezení odst. IX. v prospěch Mořice K-a míti na mysli případ, že by Mořic K. z jakékoli příčiny pozbyl vlastnosti jednatelské a zůstal prostým veřejným společníkem. Vývody, v nichž se dovolání snaží neodvolatelnost jednatelské činnosti Mořice K-a dovoditi z jeho závazku, zůstatí trvale jednajícím společníkem a přispěti k odbornému vzdělání Františka B-a, nejsou nijak přesvědčivé pro názor, že se i skupina H-ova, jež ho nejmenovala, vzdala práva, pro závažné důvody ze společnosti ho vyloučiti.

Čís. 7769.

Ustanovením § 297 a) obč. zák. nebylo nic změněno na všeobecných předpokladech příslušenství (§§ 294 a 297 obč. zák.), zejména na předpokladu trvalého používání hlavní věci, aniž lze povšechně tvrditi, že ustanovením § 297 a) obč. zák. byl změněn požadavek § 297 obč. zák., by vlastník určil věc za příslušenství.

(Rozh. ze dne 10. února 1928, R I 1119/27.)

Žalobce domáhal se na žalované Josefu a Antonínu S-ovi, by byli uznáni povinnými uznati žalobcovo vlastnické právo ke strojům, k nimž prý si žalobce vyhradil vlastnické právo. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvnímu soudu, by, vyčkaje pravomoci, ji znovu projednal. Důvody: Soud první stolice usoudil, že stroje, o něž jde, staly se příslušenstvím továrny a vlastnictvím prvžalovaného Josefa S-a jakožto vlastníka továrny vstavěním a pevným spojením s ní, na základě nesporné skutkové okolnosti, že byly uvedeny v pevné spojení s tovární budovou, a na základě žalobcova přednesu, že bez tohoto spojení nemohlo jich v cukrářském podniku Antonína S-a býti použito. Ač odvolací soud sdílí jinak správný názor prvního soudu, že stroje knihovní poznámkou na základě prohlášení Josefa S-a a Antonína S-a povahy příslušenství nenabýly, rozchází se se soudem první stolice v tom, že jsou zjištěny okolnosti, za nichž jest cizí věc podle § 294 a 297 obč. zák. považovati za příslušenství hlavní věci. Žalobce, jak nesporně, nevymohl si knihovní poznámkou, že stroje, o něž jde, jsou jeho vlastnictvím (§ 297 a) obč. zák.), ač spojeny jsou s budovou prvžalovaného Josefa S-a. Tento jakožto vlastník věci hlavní dal naopak při budově té knihovně poznamenati, že ony stroje jsou příslušenstvím továrny. Odpirá-li žalovaná uznati vlastnické právo žalobcovo, jež si tento při prodeji strojů osobě třetí, Antonínu S-ovi, až do zaplacení kupní ceny